

ശ്രീഃ
ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ
ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ
ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ

മഹർഷി വേദവ്യാസപ്രണീതം ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം

॥ ദ്വിതീയസ്കന്ധേ ദ്വിതീയോഽധ്യായഃ ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

ശ്രീ രംഗരാമാനുജ മഹാദേശികൻ

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

ശ്രീഃ
ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ
ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ
ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ
ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം
॥ ദ്വിതീയസ്കന്ധേ ദ്വിതീയോദ്യായഃ ॥

ശ്രീശുക ഉവാച

ഏവം പുരാ ധാരണയാ്ജ്ഞയോനി -
ര്നഷ്ടാം സ്മൃതിം പ്രത്യവരൂഢ്യ തുഷ്ടാത് |
തഥാ സസർജ്ജേദമമോഘദൃഷ്ടി -
ര്യഥാപ്യയാത് പ്രാഗ് വ്യവസായബുദ്ധിഃ || 1 ||

ശാബ്ദസ്യ ഹി ബ്രഹ്മണ ഏഷ പന്ഥാ
യന്നാമഭിർധായതി ധീരപാർഥൈഃ |
പരിഭ്രമംസ്തത്ര ന വിനതേർത്ഥമാൻ
മായാമയേ വാസനയാ ശയാനഃ || 2 ||

അതഃ കവിർനാമസു യാവദർഥഃ
സ്യാദപ്രമത്തോ വ്യവസായബുദ്ധിഃ |
സിദ്ധ്യേന്യഥാർഥേ ന യതേത തത്ര
പരിശ്രമം തത്ര സമീക്ഷമാണഃ || 3 ||

സത്യാം ക്ഷിതൗ കിം കശിപോഃ പ്രയാസൈ -
ർബാഹൗ സ്വസിദ്ധേ ഹൃപബർഹണൈഃ കിം |
സത്യഞ്ജലൗ കിം പുരുധാന്നപാത്ര്യാ
ദിഗ്വൽകലാദൗ സതി കിം ദുകുലൈഃ || 4 ||

ചീരാണി കിം പഥി ന സന്തി ദിശന്തി ഭിക്ഷാം

നൈവാംഘ്രിപാഃ പരഭൃതഃ സരിതോഽപൃശുഷ്യൻ |
രുദ്ധാ ഗുഹാഃ കിമജിതോഽവതി നോപസന്നാൻ
കസ്മാദ് ഭജന്തി കവയോ ധനദുർമദാന്ധാൻ || 5 ||

ഏവം സ്വചിന്തേ സ്വത ഏവ സിദ്ധ

ആത്മാ പ്രിയോഽർഥോ ഭഗവാനനന്തഃ |
തം നിർവൃതോ നിയതാർഥോ ഭജേത
സംസാരഹേതുപരമശ്ച യത്ര || 6 ||

കസ്താം ത്വനാദൃത്യ പരാനുചിന്താ -

മൃതേ പശൂനസതീം നാമ യുഞ്ജാത് |
പശ്യഞ്ജനം പതിതം വൈതരൺയാം
സ്വകർമ്മജാൻ പരിതാപാഞ്ജുഷാണം || 7 ||

കേചിത് സ്വദേഹാന്തർഹൃദയാവകാശേ

പ്രാദേശമാത്രം പുരുഷം വസന്തം |
ചതുർഭുജം കഞ്ജരമാംഗശംഖ -
ഗദാധരം ധാരണയാ സ്മരന്തി || 8 ||

പ്രസന്നവക്ത്രം നലിനായതേക്ഷണം

കദംബകിഞ്ജൽകപിശംഗവാസസം |
ലസൻമഹാരതാഹിരൺമയാംഗദം
സ്ഫുരൻമഹാരതാകിരീടകുണ്ഡലം || 9 ||

ഉന്നിദ്രഹൃത്പങ്കജകർണികാലയേ

യോഗേശ്വരാസ്ഥാപിതപാദപൽലവം |
ശ്രീലക്ഷ്മണം കൗസ്തുഭരതകന്ധര -
മല്ലാനലക്ഷ്മ്യ വനമാലയാഽഽചിതം || 10 ||

വിഭുഷിതം മേഖലയാംഗുലീയകൈ -
 രഥഹാധനൈർനുപുരകങ്കണാദിഭിഃ |
 സ്നിഗ്ധാമലാകുഞ്ചിതനീലകുന്തലൈ -
 രവിരോചമാനാനനഹാസപേശലം || 11 ||

അദീനലീലാഹസിതേക്ഷണോൽപസദ് -
 ഭ്രൂഭംഗസംസൂചിതഭൂർയനുഗ്രഹം |
 ഈക്ഷേത ചിന്താമയമേനമീശ്വരം
 യാവൻമനോ ധാരണയാവതിഷ്ഠതേ || 12 ||

ഏകൈകശോഭംഗാനി ധിയാനുഭാവയേത്
 പാദാദി യാവദ്ധസിതം ഗദാഭൃതഃ |
 ജിതം ജിതം സ്ഥാനമപോഹ്യ ധാരയേത്
 പരം പരം ശുദ്ധ്യതി ധീര്യമാ യഥാ || 13 ||

യാവന്ന ജായേത പരാവരേസ്ഥിൻ
 വിശ്വേശ്വരേ ദ്രഷ്ടരി ഭക്തിയോഗഃ |
 താവത് സ്ഥവീയഃ പുരുഷസ്യ രൂപം
 ക്രിയാവസാനേ പ്രയതഃ സ്ഥരേത || 14 ||

സ്ഥിരം സുഖം ചാസനമാശ്രിതോ യതി -
 ര്യദാ ജിഹാസുരിമമംഗ ലോകം |
 കാലേ ച ദേശേ ച മനോ ന സജ്ജയേത്
 പ്രാണാൻ നിയച്ഛേൻമനസാ ജിതാസുഃ || 15 ||

മനഃ സ്വബുദ്ധ്യാമലയാ നിയമ്യ
 ക്ഷേത്രജ്ഞ ഏതാം നിനയേത് തമാത്മനി |
 ആത്മാനമാത്മൻയവരൂഢ്യ ധീരോ
 ലബ്ധോപശാന്തിർവിരമേത കൃത്യാത് || 16 ||

ന യത്ര കാലോന്മീഷാം പരഃ പ്രഭുഃ
 കുതോ നു ദേവാ ജഗതാം യ ഹുശിരേ |
 ന യത്ര സത്ത്വം ന രജസ്തമശ്ച
 ന വൈ വികാരോ ന മഹാൻ പ്രധാനം || 17 ||

പരം പദം വൈഷ്ണവമാമനന്തി തദ്
 യന്നേതി നേതീത്യുത്സുതസിസുക്ഷവഃ |
 വിസൃജ്യ ദൗരാത്മ്യമനന്യസൗഹൃദാ
 ഹൃദോപഗുഹ്യാർഹപദം പദേ പദേ || 18 ||

ഇത്ഥം മുനിസ്തുപരമേദ് വ്യവസ്ഥിതോ
 വിജ്ഞാനദൃഗ്ഗീര്യസുരന്ധിതാശയഃ |
 സ്വപാർഷ്ണിനാസ്ത്വീഡ്യ ഗുദം തത്ത്വോന്മീലം
 സ്ഥാനേഷു ഷട്സുനമയേജ്ജിതക്ലമഃ || 19 ||

നാഭ്യം സ്ഥിതം ഹൃദ്യധിരോപ്യ തസ്മാ -
 ദുദാനഗത്യാരസി തം നയേൻമുനിഃ |
 തത്ത്വോന്മുസന്ധായ ധിയാ മനസ്വി
 സ്വതാലുമൂലം ശനൈകൈനയേത || 20 ||

തസ്മാദ് ഭൂവോരന്തരമുനയേത
 നിരുദ്ധസപ്തായതനോന്മപേക്ഷഃ |
 സ്ഥിത്വാ മുഹൂർത്താർധമകുംഠദ്യഷ്ടി -
 ര്നിർഭിദ്യ മുർധൻ വിസൃജേത്പരം ഗതഃ || 21 ||

യദി പ്രയാസ്യൻ നൃപ പാരമേഷ്ഠ്യം
 വൈഹായസാനാമുത യദ് വിഹാരം |
 അഷ്ടാധിപത്യം ഗുണസന്നിവാധേ
 സഹൈവ ഗച്ഛേൻമനസേന്ദ്രിയൈശ്ച || 22 ||

യോഗേശ്വരാണാം ഗതിമാഹുരന്ത -

ർബഹിസ്ത്രിലോക്യാഃ പവനാന്തരാത്മനാം |
ന കർമ്മഭിസ്താം ഗതിമാപ്നുവന്തി
വിദ്യാതപോയോഗസമാധിഭാജാം || 23 ||

വൈശ്യാനരം യാതി വിഹായസാ ഗതഃ

സുഷുമ്നയാ ബ്രഹ്മപഥേന ശോചിഷാ |
വിധൂതകൽകോഽഥ ഹരേരുദസ്താത്
പ്രയാതി ചക്രം നൃപ ശൈശുമാരം || 24 ||

തദ് വിശ്വനാഭിം ത്വതിവർത്യ വിഷ്ണോ -

രണീയസാ വിരജേനാത്മനൈകഃ |
നമസ്കൃതം ബ്രഹ്മവിദാമുപൈതി
കൽപായുഷോ യദ് വിബുധാ രമന്തേ || 25 ||

അഥോ അനന്തസ്യ മുഖാനലേന

ദന്ധഹ്യമാനം സ നിരീക്ഷ്യ വിശ്വം |
നിർയാതി സിദ്ധേശ്വരജുഷ്ടധിഷ്ഠ്യം
യദ് ദ്വൈപരാർധ്യം തദു പാരമേഷ്ഠ്യം || 26 ||

ന യത്ര ശോകോ ന ജരാ ന മൃത്യു -

ർനാർതിർന ചോദ്യേഗ ഋതേ കുതശ്ചിത് |
യച്ചിത്തതോഽദഃ കൃപയാനിദംവിദാം
ദുരന്തദുഃഖപ്രഭവാനുദർശനാത് || 27 ||

തതോ വിശേഷം പ്രതിപദ്യ നിർഭയ -

സ്തേനാത്മനാപോഽനലമൂർതിരത്വരൻ |
ജ്യോതിർമയോ വായുമുപേത്യ കാലേ
വായ്യാത്മനാ ഖം ബൃഹദാത്മലിംഗം || 28 ||

പ്രാണേന ഗന്ധം രസനേന വൈ രസം
 രൂപം തു ദൃഷ്ട്വാ ശ്വസനം ത്വചൈവ |
 ശ്രോത്രേണ ചോപേത്യ നഭോഗുണത്വം
 പ്രാണേന ചാകുതിമുപൈതി യോഗീ || 29 ||

സ ഭൂതസൂക്ഷ്മേന്ദ്രിയസന്നികർഷം
 മനോമയം ദേവമയം വികാർയം |
 സംസാദ്യ ഗത്യാ സഹ തേന യാതി
 വിജ്ഞാനതത്ത്വം ഗുണസന്നിരോധം || 30 ||

തേനാത്മനാസ്ത്മാനമുപൈതി ശാന്ത -
 മാനനമാനനമയോവസാനേ |
 ഏതാം ഗതിം ഭാഗവതീം ഗതോ യഃ
 സ വൈ പുനർനേഹ വിഷജ്ജന്തേംഗ || 31 ||

ഏതേ സൃതീ തേ നൃപ വേദഗീതേ
 ത്വയാഭിപൃഷ്ടേ ഹ സനാതനേ ച |
 യേ വൈ പുരാ ബ്രഹ്മണ ആഹ പൃഷ്ട
 ആരാധിതോ ഭഗവാൻ വാസുദേവഃ || 32 ||

ന ഹ്യതോന്യഃ ശിവഃ പന്ഥാ വിശതഃ സംസൃതാവിഹ |
 വാസുദേവേ ഭഗവതി ഭക്തിയോഗോ യതോ ഭവേത് || 33 ||

ഭഗവാൻ ബ്രഹ്മ കാർത്ത്യായേന ത്രിരൻവീക്ഷ്യ മനീഷയാ |
 തദ്യവസ്യത് കൂടസ്ഥോ രതിരാത്മൻ യതോ ഭവേത് || 34 ||

ഭഗവാൻ സർവഭൂതേഷു ലക്ഷിതഃ സ്വാത്മനാ ഹരിഃ |
 ദൃശ്യൈർബുദ്ധ്യാദിഭിർദൃഷ്ടാ ലക്ഷണൈരനുമാപകൈഃ || 35 ||

തസ്മാത് സർവാത്മനാ രാജൻ ഹരിഃ സർവത്ര സർവദാ |
 ശ്രോതവ്യഃ കീർത്തിതവ്യശ്ച സ്മർതവ്യോ ഭഗവാനൃണാം || 36 ||

പിബന്തി യേ ഭഗവത ആത്മനഃ സതാം
 കഥാമൃതം ശ്രവണപുടേഷു സംഭൃതം |
 പുനന്തി തേ വിഷയവിദുഷിതാശയം
 വ്രജന്തി തച്ചരണസരോരുഹാന്തികം || 37 ||

|| ഇതി ശ്രീമദ്ഭാഗവതേ മഹാപുരാണേ പാരമഹംസ്യം സംഹിതായാം
 ദ്വിതീയസ്കന്ധേ പുരുഷസംസ്ഥാവർണനം നാമ ദ്വിതീയോദ്യായഃ ||